

Міністерство освіти і науки України
 Національний технічний університет
 «Дніпровська політехніка»

МІБО
 Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра

студента Носенко Юлія Вікторівна

(ПІБ)

академічної групи ФЛВ-15

(шифр)

напряму

6.020303 «Філологія»

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою _____

на тему: Фразеологізми англійської мови з флористичним структурним складником: особливості функціонування

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	доц. Висоцька Т.М.			
розділів:				
Рецензент				
Нормоконтролер	доц. Бойко Я.В.			

Дніпро
 2019

ЗАТВЕРДЖЕНО:завідувач кафедри
перекладу

_____ Введенська Т.Ю.

«_____» _____ 2019 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавра**студенту **Носенко Юлія Вікторівна** академічної групи ФЛв-15
(прізвище та ініціали) (шифр)напряму 6.020303 «Філологія»

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою _____

на тему:

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 19.04.2019 № 636-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	Фразеологічна складова мовної системи як об'єкт аналізу	25.12.18
Розділ 2	Особливості функціонування фразеологізмів у різних дискурсах	02.05.19

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

_____ (прізвище, ініціали)

Дата видачі 15 жовтня 2018**Дата подання до екзаменаційної комісії** 10 червня 2019**Прийнято до виконання**

_____ (підпис студента)

_____ (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Фразеологічна складова мовної системи як об'єкт аналізу.....	6
1.1 Теоретичні засади фразеології.....	6
1.2 Визначення флористичної семантики фразеології.....	14
1.3 Поняття фітонімів і флоронімів.....	17
1.4 Фітоніми як визначальна складова фразеологізмів англійської мови.....	23
Висновки до 1 розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. Особливості функціонування фразеологізмів у різних дискурсах	29
2.1 Номінативна функція фразеологізмів з флористичним компонентом та особливості її втілення.....	29
2.2 Стилiстичні функції фразеологізмів з флористичним компонентом.....	33
2.3 Фразеологізми з флористичним структурним складником як елементи словників.....	38
Висновки до 2 розділу.....	43
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Вивчення мови тісно пов'язане з культурою народу і знаходиться в центрі лінгвістичних досліджень останніх років. В останні десятиліття з проблем лексичного і фразеологічного функціонування в мові написані і захищені дисертації О.О. Карамової (2002), І.К. Инчієвої (2003), О.В. Рудакової (2003), Л.В. Іпполітової (2003), В.В. Поталуй (2004), О.І. Коурової (2005), М.В. Шаманової (2005), Н.І. Купіної (2005), О.П. Пивоварової (2005), В.В. Мущинської (2007). Серед праць, спрямованих на вивчення флористичної лексики можна виокремити дисертації О.В. Рижкової (2001), О.П. Ковалевич (2004), О.В. Кузнецової (2004). Однією з перших праць, присвячених флористичній фразеології постало дослідження І. С. Степанової (1987).

Тему дипломного дослідження – «Фразеологізми англійської мови з флористичним структурним складником: особливості функціонування» – обрано з причин того, що нагальною залишається потреба всебічного дослідження й опису великої кількості різноструктурних сталих одиниць індоєвропейських мов, однією з яких є англійська. Специфіка англійської культури зумовлює актуальність звернення до поняття флоронім і його втіленню в англійській мові. Актуальність цього дослідження зумовлена необхідністю детально проаналізувати флористичні фразеологічні одиниці, визначити їх місце в системі мови.

У роботі поставлено за мету визначити номінативні й функційні статуси фразеологічних одиниць з флористичним компонентом.

Поставлена мета зумовила потребу виконати такі завдання:

- 1) визначити статус фразеологізма досліджуваного зразка з позицій теорії номінації;
- 2) проаналізувати критерії виділення фразеологізмів;
- 3) узагальнити параметри класифікації досліджуваних фразеологізмів;
- 4) виявити потенційні особливості фразеологічних одиниць;
- 5) описати структурні класи одиниць досліджуваного зразка;

б) визначити особливості їхнього функціонування.

Об'єктом аналізу постали фразеологічні одиниці з флористичним компонентом.

Предмет дослідження – процес фразеологізування в англійській мові, а також визначення типологічних номінативних, функційних ознак фразеологізмів певного зразка.

Матеріалом дослідження послужили різноструктурні фразеологізми, що було дібрано зі словникових статей, корпусних текстів, електронних ресурсів.

Методи дослідження. Основними методами дослідження постали описовий і структурний. У роботі застосовано також такі методики дослідження: дистрибутивного аналізу, аналізу словникових дефініцій.

Наукову новизну роботи визначає комплексний структурно-семантичний опис фразеологізмів з флористичним компонентом, моделювання процесів їхньої лексикалізації та функціонування в мові й мовленні.

Теоретичне значення дипломної роботи полягає в тому, що воно є внеском до сучасної теорії фразеології. Матеріал дослідження є підставою для розмежування явищ первинної й вторинної номінації.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їхнього використання в курсах лексикології та фразеології сучасної англійської мови, стилістики, спецкурсах, присвячених проблемам сучасної теорії номінації у вищих навчальних закладах.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатку.

РОЗДІЛ I. ФРАЗЕОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МОВНОЇ СИСТЕМИ ЯК ОБ'ЄКТ АНАЛІЗУ

1.1. Теоретичні засади фразеології

Сучасна англійська мова має свою багатовікову історію. Велика кількість різноманітної лексики спричинила утворення такого шару мови як фразеологія, що вивчає сталі мовні звороти та вирази, які мають певні самостійні значення.

Фразеологія – розділ теоретичної лінгвістики, що вивчає сталі словосполучення – фразеологічні одиниці. Сукупність фразеологічних одиниць будь-якої мови також називається його фразеологією. Фразеологічний склад мови зазвичай вивчається в її сучасному стані та історичному розвитку. Найважливішими проблемами фразеології постають відмежування фразеологізмів від поєднань слів, утворених (а не відтворюваних) в мові, і визначення на цьому підґрунті ознак фразеологізму.

У прикладній лінгвістиці, особливо в англосаксонських країнах, замість фразеології вивчається ширша дисципліна «формульної мови» (Formulaic speech), що має відношення не лише до сталих словосполучень, але і до швидкості мови в цілому (Automatic speech).

На відміну від лексикології, що вивчає окремі слова і словниковий склад мови – її лексику, фразеологія вивчає не однослівні, аналітичні одиниці мови: сталі зв'язані словосполучення – колокації, фразеологізми (ідіоми), приказки та прислів'я, мовні кліше та фразеосхеми тощо.

Обсяг фразеології виявляється найбільш широким при визначенні фразеологізму на основі ознаки відтворюваності в готовому вигляді, незалежно від семантичної спаяності сполучення або його розчленованості на значення слів-компонентів, безвідносно до номінативної або комунікативної цінності одиниці.

Обсяг фразеології виявляється вузьким за визначення фразеологізму на основі ознаки семантичної спаяності значення сполучення і його еквівалентності слову за номінативною функцією. Спірним залишається питання про включення до обсягу фразеології комунікативних одиниць типу прислів'їв і приказок і сполучень, утворених за типовою моделлю із зв'язаним значенням слів.

Основними проблемами фразеології постають 1) визначення системності фразеологічного складу і у зв'язку з цим вивчення знакової природи фразеологізму; 2) опис синонімії, антонімії, полісемії, омонімії та варіантності фразеологізмів; 3) встановлення специфіки слів і словесних значень, реалізованих у складі фразеологізмів; 4) з'ясування співвідношення фразеологізмів з частинами мови; 5) визначення їхніх синтаксичних ролей; 6) вивчення утворення нових значень слів на базі фразеологічного контексту тощо.

Науковці визнають існування особливого фразеологічного рівня мови і спираються на аналіз лише межфразеологічних системних зв'язків. Інші розглядають фразеологізми у взаємозв'язку з усією лексико-семантичною системою мови, синтаксисом і словотвором. Фразеологія також вивчає стильове диференціювання фразеологізмів.

Методи, що розробляються у фразеології, вирізняються різноманітністю. У структурно-семантичному описі переважає системно-класифікаційний, статичний в своїй основі метод. Беручи до уваги насамперед слово, науковець зазвичай обирає дослідження фразотвірних властивостей слів-компонентів і динамічний підхід до опису структурної організації фразеологізмів. Розбудовуються методи класифікаційного опису фразеологічних одиниць, що використовують зіставлення елементів структури фразеологізму з вільним сполученням слів, а також прийоми дистрибутивного аналізу – опису відносин між елементами структури фразеологізмів і особливостей їхнього зовнішнього оточення.

Фразеологія як самостійна лінгвістична дисципліна виникла ще в радянському мовознавстві у 40-50-х рр. ХХ ст. Теоретичною базою послуговували праці В. В. Виноградова та представників його школи. Передумови для створення фразеології було закладено в роботах О. О. Потебні, І. О. Бодуена де Куртене, О. О. Шахматова, К. Бругмана, Г. Пауля, О. Єсперсена та ін., хто виділяв у мовленні нерегулярні за значенням і синтаксично нероздільні сталі словесні групи. Теоретичні основи функційно-семантичного аналізу фразеологічних зворотів в межах лексикології вперше були розроблені Ш. Баллі. Розвиток фразеології як особливої дисципліни був стимульований розробкою в радянському мовознавстві питань лексико-семантичного варіювання та його фразеологічних форм, а також розумінням словосполучення як синтаксичної категорії, співвідносної зі словом за номінативною функцією, що зумовило зацікавленість стійкими сполученнями як будівельним матеріалом речення.

Існує низка параметрів визначення й виокремлення фразеологізмів; їх можна назвати параметрами фразеологічності.

Сферу фразеології в різних теоретичних концепціях окреслюють по-різному. Проте думки більшості дослідників збігаються в тому, що фразеологізми повинні характеризуватися трьома найважливішими параметрами: неоднослівністю (аналітичністю форми), сталістю і ідіоматичністю. Перший з цих параметрів можна вважати єдиним відносно прозорим і операціональним поняттям, хоча і тут виникають проблеми, пов'язані з наявністю або відсутністю в тій чи іншій мові орфографічної традиції, розрізненням слів і словосполучень, слів і речень в певному морфологічному типі мови тощо. Категорія сталості виявляється вже істотно менш визначеною, але найбільші питання викликає поняття ідіоматичності. У найзагальнішому випадку це поняття означає певне ускладнення способу відбиття змісту – не в сенсі максимального ускладнення мовних форм як таких,

а «концентрування» вираження і складності розуміння. Фразеологія виявляється лише одним із проявів ідіоматичності.

Властивостями фразеологізму, що найбільш послідовно виділяються різними науковцями, постають 1) відтворюваність, 2) сталість, 3) аналітичність форми, 4) належність до номінативного знаряддя мови.

Ідіоматичність як параметр фразеологічності має певні визначальні характеристики, що сконцентровано у двох базових ідеях – переінтерпретуванні та непрозорості.

Переінтерпретування значення 'А' вираження А як значення 'В' постає операцією, що призводить до трансформування 'А' у 'В' за певним принципом R.

Непрозорість знаку А є властивістю А, що перешкоджає «вирахуванню» значення 'А' через відсутність продуктивного правила, що дозволяє виявити 'А' або через відсутність одного або декількох компонентів А у словнику.

Потрібно зазначити, що переінтерпретування постає своєрідним поглядом на ідіоматичний вираз з точки зору його породження, а непрозорість – з точки зору його розуміння. Саме тому ці поняття в низці випадків перетинаються.

Отже, фразеологізм (фразеологічний зворот, фразема) – це властиве лише певній конкретній мові стале словосполучення, значення якого не визначається значеннями взятих окремо слів, що входять до його складу. З причини того, що фразеологізм (ідіому) неможливо перекласти дослівно (втрачається сенс), часто виникають труднощі перекладу і розуміння. З іншого боку, такі фразеологізми надають будь-якій мові яскравого емоційного забарвлення. Часто граматичне значення ідіом не відповідає нормам сучасної мови, а є граматичними архаїзмами. Часто граматичне значення ідіом не відповідає нормам сучасної мови, а є граматичними архаїзмами.

Концепція фразеологічних одиниць як сталих словосполучень, зміст яких не впливає зі значень їхніх складових, вперше була сформульована швейцарським лінгвістом Шарлем Баллі в роботі «Précis de stylistique», де він

протиставив їх іншому типу словосполучень – фразеологічним групам (фр. *Séries phraséologiques*) з варіативним поєднанням компонентів. Пізніше В. В. Виноградов узагальнив три основні види фразеологізмів: фразеологічні зрощення (ідіоми), фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення. Н. М. Шанський виокремив також додатковий вид – фразеологічні вирази.

Фразеологічні звороти надають усному чи писемному мовленню нового змісту. Щоб перевести такі вирази, необхідно зануритися в історію, культуру, звичаї народу, в його мовну картину і в світогляд. Мовна картина світу, яка є віддзеркаленням дійсності, несе на собі «відбиток своєрідного національного колориту, який знаходить своє відбиття в мові» [5, 16]. У фразеології цей «своєрідний відбиток» особливо відчутний.

Завданням фразеології як лінгвістичної дисципліни є всебічне вивчення фразеологічного фонду тієї чи іншої мови. Ш. Баллі ввів до наукового обігу термін «*phraseologie*» в значенні «розділ стилістики, що вивчає зв'язані словосполучення» [2, 58]. Лінгвіст виділив чотири типи словосполучень: вільні словосполучення, звичні словосполучення, фразеологічні ряди, фразеологічні єдності. Згодом Ш. Баллі модернізував свою класифікацію, виділивши вільні сполучення і фразеологічні єдності. В. В. Виноградов, як вже зазначалося, запропонував свою класифікацію фразеологізмів, в основі якої лежить їхня семантична сталість.

Отже, за класифікацією В. В. Виноградова, фразеологічні зрощення або ідіоми – це абсолютно неподільні, нерозкладні сталі сполучення, загальне значення яких не залежить від значення їхніх складових [2, 8], наприклад: *a shrinking violet* – несмілива, соромлива людина, яка не висловлює своїх думок; *in the tall (high) cotton* – бути успішним; *as welcome as (the) flower in May* – довгоочікуваний, бажаний; *the flowers of speech* – красномовні фрази, фігури мовлення; *flowery speech* – красномовна, пишна промова; *in the flower of life* – у розквіті сил; *late bloomer* – переросток; *lead someone up the garden path* – вводити в оману, обманювати; *flower child* – хіпі.

Фразеологічні зрощення мають низку характерних рис:

1) вони синтаксично нероздільні: наприклад, *a shrinking violet* – боязка, сором'язлива людина, яка не висловлює своїх поглядів і думок; у процесі розкладання цього виразу на дві окремі складові (*shrinking* «стискається, скорочується» + *violet* «фіалка») виявляється, що тільки при наявності цих двох компонентів утворюється ідіома з вихідним значенням;

2) до їхнього складу можуть входити некротизми – слова, які ніде, крім конкретного зрощення, не вживаються: *ka me ka thee* – послуга за послугу [6, 421]; *beyond per adventure* – безсумнівно [6,573]; *of yore* – давним-давно [6, 844];

3) до складу зрощень можуть входити архаїзми: *he that diggeth a pit shall fall into it* – не копай іншому яму, сам в неї потрапиш;

4) не допускають до свого складу додаткових слів: *the apple of discord* – яблуко розбрату;

5) в більшості випадків неможлива перестановка компонентів: *in the flower of life*.

Фразеологічні єдності – це звороти, в яких «значення цілого пов'язано з розумінням внутрішнього образного стрижня фрази, потенційного сенсу слів» [Виноградов 1977: 150]. Нерозкладне значення фразеологічної єдності виникає внаслідок злиття значень його складових в єдине узагальнено-переносне значення: *to spill the beans* – 'видати таємницю, прохопитися'; *to have other fish to fry* – 'мати важливіші справи'. «У фразеологічній єдності слова підпорядковані єдності загального образу або єдності реального значення. Підстановки синоніма чи заміна слів, що є семантичною основою фрази, неможлива без повного руйнування образного або експресивного сенсу фразеологічної єдності» [1977, 153].

Фразеологічні сполучення – це звороти, в яких наявні слова як з вільним значенням, так і з фразеологічно зв'язаним. Значення слів, що входять до його складу, є «рівноправними та рядоположними» [1977,157], і їх відмінною

рисую, як зазначає В. В. Виноградов, є можливість синонімічної підстановки, заміни слова з фіксованим значенням: *a bosom (sworn) friend* – 'кращий, добрий друг'; *a narrow escape (shave)* – 'небезпека, якої ледь вдалося уникнути'.

Фразеологічні вирази – це «стійкі в своєму складі і вживанні фразеологічні звороти, які не лише є семантично членованими, а й складаються цілком із слів з вільними значеннями» [1972, 203]. За характером зв'язків слів і загальному значенню вони не відрізняються від вільних словосполучень, але, на відміну від них, відтворюються мовцем як одиниці з постійним складом і значенням: *a foul morning may turn to a fair day* – 'сіренький ранок – червоненький день'; *a word and a stone let go cannot be recalled back* – 'слово не горобець, вилетить – не спіймаєш'.

На відміну від звичайних лексичних одиниць фразеологізми можна схарактеризувати низкою особливостей.

1. Фразеологізми завжди складні за своїм складом, вони утворюються з'єднанням кількох компонентів, мають зазвичай окремий наголос, але не зберігають при цьому значення самостійних слів. Не належать до фразеологізмів прийменниково-відмінкові сполучення типу *з кондачка, під крилом*.

2. Фразеологізми семантично неподільні, вони мають зазвичай нерозчленоване значення, яке можна виразити одним словом. Утім, ця особливість властива не всім фразеологізмам. Є й такі, які прирівнюються до цілої описової конструкції. Такі фразеологізми виникають внаслідок образного переосмислення вільних словосполучень.

3. На відміну від вільних словосполучень фразеологізми схарактеризовані сталістю складу. Той чи інший компонент фразеологізму не можна замінити близьким за значенням словом, в той час як вільні словосполучення легко допускають таку заміну. Утім, обмежена кількість фразеологізмів має варіанти, але й вони є традиційними, фіксованими в мові.

4. Фразеологізми відрізняє відтворюваність. На відміну від вільних словосполучень, які будуються нами безпосередньо в мові, фразеологізми вживаються в готовому вигляді, такими, якими вони закріпилися в мові, якими їх утримує наша пам'ять. Це свідчить про передбачуваність компонентів фразеологізмів.

5. Більшості фразеологізмів властива непроникність структури: до їх складу не можна довільно включати будь-які елементи. Винятком постають фразеологізми, які допускають вставку деяких похідних, але водночас традиційно фіксованих, слів. Також структурною особливістю окремих фразеологізмів є наявність у них усіченої форми поряд з повною. Скорочення складу фразеологізму в подібних випадках пояснюється прагненням до економії мовних засобів.

6. Фразеологізмам властива стійкість граматичної форми їхніх компонентів: кожен член фразеологічного сполучення відтворюється в певній граматичній формі, яку не можна довільно змінювати. Лише в особливих випадках можливі варіації граматичних форм у складі окремих фразеологізмів.

7. Для більшості фразеологізмів характерний чітко закріплений порядок слів. Утім, фразеологізми дієслівного типу, тобто такі, що складаються з дієслова та залежних від нього слів, допускають перестановку компонентів.

Неоднорідність структури цілої низки фразеологізмів пояснюється тим, що фразеологія об'єднує досить різноплановий мовний матеріал, причому межі деяких фразеологічних одиниць окреслені недостатньо чітко.

1.2 Визначення флористичної семантики фразеологізмів

Проблема вивчення семантики мовних одиниць є однією з найважливіших в теоретичному мовознавстві, тому дослідження значення мовних одиниць, їх змістовної структури посідає одне з центральних місць в сучасних лінгвістичних дослідженнях. Складність мовного значення пояснюється його неоднорідністю, оскільки воно бере участь у формуванні різних аспектів мови і визначається всією лексико-семантичною системою мови в цілому, будучи результатом відображення суспільно-усвідомленої об'єктивної дійсності. Семантика номінативних одиниць та основні семантичні категорії досліджувалися в працях І. В. Арнольд (1966), Л. О. Новікова (1982), В. М. Телія (1986), Є. Г. Беляєвської (1987), Л. Є. Круглікової (1988), М. В. Нікітіна (1996) та ін.

Значення фразеологічних одиниць, як знаків вторинної номінації, є ще більш складними і тому менш вивченими. Дослідженням цієї проблеми займалися такі лінгвісти, як О. В. Кунін (1964, 1972, 1996), С. Г. Гаврин (1974), В. П. Жуков (1978), А. М. Мелерович (1979), В. М. Телія (1996) та ін. Існує низка питань, що містить цей напрямок, такі як особливості фразеологічного значення в зіставленні з лексичним (Кириллова 2003, Алефиренко, Золотих 2004), його структурні характеристики (Азнаурова 1977, Арнольд 1977, Прокоп'єва 1980, Шаховський 1983, Кунін 1996,), семний склад (Гак 1972, Стернін 1985, Арсент'єва 1993, Алефиренко 1999), проблема фразеологічної номінації (Гак 1977, Уфимцева, Азнаурова, Кубрякова 1977, Телія 1986, Емірова 1988, Харитончик 1992, Кунін 1996, Алефиренко 2002, Ковальова 2004, Сулайманова 2005), внутрішньої форми (Коралова 1972, Гак 1981, Кириллова 1986, Беляєвська 1987, 2007, Телія 1996, Гунякіна 2005, Сулайманова 2005) та ін.

На основі аналізу різних напрямків у розумінні суті фразеологічного значення, його особливостей був сформований поняттєвий апарат, який використовується і в цьому дослідженні.

В останні десятиліття в лінгвістиці, як і в інших науках, можна спостерігати так званий «методологічні зрушення» [Постовалова, 1988: 8], результатом якого постало звернення до теми людського фактора в мові. Цей підхід передбачає вивчення мови з антропоцентричних позицій, тобто з точки зору взаємовпливу і взаємодії людини і мови.

Можна стверджувати, що антропоцентрична парадигма передбачає, з одного боку, вивчення впливу людини на мову, тобто дослідження мовної особистості, з іншого боку, аналіз ролі мови в людині, тобто визначення механізмів формування мовної картини світу. Як зазначають деякі лінгвісти (Арсентьєва 1993, Буріна 1996, Магіровська 2001, Кривецька 2006), найбільш яскравим чином антропоцентризм проявляється в сфері фразеології, так як більшість фразеологізмів пов'язано з людиною. У зв'язку з цим виникає необхідність реконструювати фразеологічну картину світу тієї чи іншої мови. Під впливом нової парадигми в мовознавстві з'явилася ціла низка праць, спрямованих на вивчення особливостей одиниць мови антропоцентричної спрямованості (Курікалова 1985, Солодуб 1986, Жоржоліани 1987, Арсентьєва 1993, Шарая 2000, Молостова 2005). Утім, надзвичайно складна організація цієї групи фразеологічних одиниць призвела до існування різних підходів і безлічі класифікацій одиниць досліджуваної спільності.

Незважаючи на нечіткі межі і різні критерії підгруп фразеологічних одиниць, що виділяються, більшість дослідників сходяться на думці, що існує три основні сфери людини, представлені у фразеології: людина як біологічна істота, людина як істота психічна і людина як соціальна істота.

Наявність різного потрактування постає доказом складності і багатогранності людини в мові і мови в людині як об'єктів дослідження, що унеможлиблює їхній опис у межах однієї класифікації з урахуванням окремих

критеріїв. Саме тому необхідний комплексний підхід, що враховує результати праць низки дослідників у цьому напрямку.

Важливість рослинного світу для людини, той факт, що людина здавна проводила аналогії між собою і рослинами, знаходить послідовне відбиття в мові. Метафора «людина – рослина» належить до основних метафор і носить універсальний характер. Вибір властивостей певної рослини в якості прототипу переосмислення зумовлено двома причинами: з одного боку, особливостями людського мислення, що призводить до формування подібних образів у різних культурах; з іншого боку, цей вибір може залежати від культурно-історичного розвитку країни, її географічного положення, політичного устрою. Саме тому особливої важливості набуває встановлення універсальних і унікальних рис у флористичної символіки, що може «пролити світло» на механізми формування фразеологічного фонду тієї чи іншої мови.

Значна кількість фразеологізмів англійської мови з компонентом-фітонімом з'явилося в результаті впливу рослинної символіки, або рослинного коду. До таких одиниць відносяться, наприклад, фразеологізми з компонентом "rose" – "троянда". Деякі англійські традиції, пов'язані з трояндою, сягають своїм корінням у часи Стародавнього Риму. У Давньоримській республіці троянда вважалася символом суворої моральності і була нагородою за видатні діяння. Роза також була символом мовчання. Саме тому в будинках часто вішали над столом гілочку троянди як символ бога мовчання. Крилатий вислів "*sub rosu dictum*" – означає: я сказаний під трояндою, тобто під великим секретом. Це символічне значення троянди перейшло і в англійську мову, де існує подібний фразеологізм "(to be said) under the rose" з аналогічною семантикою. Троянда також є одним з основних символів Англії, оскільки ця квітка був присутній на гербах королівських династій. Цей факт послужив причиною появи фразеологічної одиниці "*English rose*" – «англійська троянда» для опису молодої красивої дівчини, яка має типово англійську зовнішність.

Як показують проведені дослідження в області лінгвокультурології (Іванова 2002, Велик 2003, Дмитрієва 1997, Латипов 1987 та ін.), реалії, які відіграють важливу роль в житті народу, отримують значну відображення в мові.

Проведений аналіз фразеологічних одиниць лексико-тематичної групи «рослина» в англійській мові є доказом цього твердження. Було встановлено, що "rose" – "троянда" є найбільш частотним компонентом у фразеології досліджуваної групи. Отже, дослідження фітонімів як семіотичних знаків сприяє виявленню культурної інформації, яку несуть в собі названі одиниці в різних країнах.

Незважаючи на існування низки праць, присвячених вивченню флористичної лексики і фразеології цей шар мови не є детально вивченим. Це твердження справедливе для англійської флористичної фразеології, яка до теперішнього часу була вивчена лише фрагментарно, в основному, з позиції порівняльного (контрастивного) підходу, що робить її аналіз найбільш актуальним.

1.3. Поняття фітонімів і флоронімів.

Зазвичай значну роль у створенні мовної картини світу відіграють лексеми з предметно-речовим значенням. До таких належать численні найменування світу флори – фітоніми і флороніми.

Ці поняття мають бути диференційованими. Найменування дерев, кущів, трав, квітів, овочевих, ягідних та інших культур, їх родові, видові, сортові назви, поняття, що позначають форму рослинності (трава, чагарник, дерево, квітку і т.д.), складову частину рослини (кора, гілка, корінь, листова пластина і т.д.) є флоронімами або одиницями мови (лексичними або фразеологічними) з компонентом-фітонімом. Флороніми функціонують в лексико-семантичній системі мови, де вони виконують не тільки номінативну, а й прагматичну,

оцінну, експресивну і інші функції, вживаються носіями мови поряд з будь-якими іншими словами. Отже, фітонім постає видовим поняттям, що складає структуру родового поняття – флороніма.

В результаті взаємодії людини зі світом складаються її уявлення про нього, формується певна модель, яка в філософсько-лінгвістичній літературі іменується картиною світу [2007,60]. Це поняття відноситься до числа «фундаментальних понять, що виражають специфіку людини і її буття, взаємини його з миром». Термін «картина світу» був вперше введений Л. Вітгенштейном в «Логіко-філософському трактаті». Автор впроваджує думку про те, що мова має суттєвий вплив на формування уявлення про реальність, але вона набуває нові аспекти.

Л. Вітгенштейн вважав, що за допомогою аналізу і «репрезентації» структури мовних виразів можна отримати уявлення не тільки про позалінгвістичну реальність, а й про характер життєдіяльності людей. У сучасній лінгвістиці під картиною світу розуміють «цілісний, глобальний образ світу, який постає результатом всієї духовної активності людини, всіх його контактів зі світом, предметно-практичної діяльності, споглядання, розуміння світу» [1988,21], і який «формується в процесі синтезу результатів пізнавальних і оціночних процесів» [199, 59-60].

Вживання терміну «картина світу» в значенні «світогляд» можна знайти, як у вітчизняних, так і в зарубіжних дослідженнях, в тому числі і присвячених філософським проблемам науки. Поняття картини світу як синонім поняття світогляду використовується в концепції Дж. Холтона. Поряд з розумінням картини світу як світогляду Дж. Холтон використовує і поняття «наукова картина світу». Він зазначає, що в центрі кожної картини світу, утворюючи її найважливішу в епістемологічній сенсі когнітивну структуру, знаходиться сукупність тематичних категорій і припущень, які носять характер несвідомо прийнятих, неперевіраних, квазіаксіоматичних базисних положень, що затвердилися в практиці мислення як його керівні і опорні засоби.

Мовній картині світу, що покриває багато в чому всі сфери людського пізнання, належить особливе місце серед картин світу. Вона постає сукупністю досвіду представників певної лінгвокультурної спільноти, є основоположною, оскільки людина набуває і закріплює знання про навколишню дійсність за допомогою мови. Мовна картина світу встановлює норми поведінки людини і визначає її ставлення до світу. Мова може служити засобом накопичення та зберігання інформації, знань людини про світ. Культура, як і мова, є формою свідомості, відображає світогляд людини.

Особливу роль у створенні мовної картини світу відіграють лексеми з предметно-речовим значенням. До таких належать численні найменування світу флори – фітоніми і флороніми. Ці поняття можна розмежовувати. Найменування дерев, кущів, трав, квітів, овочевих, ягідних та інших культур, їх родові, видові, сортові назви, поняття, що позначають форму рослинності (трава, чагарник, дерево, квітку і т.д.), складову частину рослини (кора, гілка, корінь, листову пластину і т.д.) є флоронімами або одиницями мови (лексичними або фразеологічними) з компонентом-фітонімом. Наприклад, фітонім *banana* входить до складу або є компонентом фразеологічного флороніма *banana republic*. Флороніми функціонують в лексико-семантичній системі мови, де вони виконують не тільки номінативну, а й прагматичну, оцінну, експресивну і інші функції, вживаються носіями мови поряд з будь-якими іншими словами. У лінгвістичній літературі наявні роботи, присвячені аналізу флористичної лексики різних мов (Меркулова В.А., Рябко О.П., Абрегов А.Н., Копчева В.В., Коновалова Н.И., Панасенко Н.И., Почепцова Л.Д. та ін.). О.В. Худенцова в своїй дисертації «Особливості фразеологічних одиниць з флористичним компонентом» зазначає: «... Представники флори виступають як особливі семіотичні знаки, що несуть в собі певну культурну інформацію про ті властивості, які приписують рослинам в тій чи іншій країні» [48]. Отже, можна стверджувати, що лексичні флороніми в своєму змісті мають досить багатий культурний фон, в тому числі ціннісну

складову, тому є унікальним фрагментом мовної картини світу. Більш того, рослинна символіка широко використовується в літературі, оскільки вона постає яскравим художнім засобом.

Вирішальною характеристикою людини є її здатність до символізації. В. фон Гумбольдт дав опис символу, в якому синтезовано всі категорії, характерні для романтичної теорії мистецтва (саме тоді народилося це поняття): «символ – це одночасно продукування сенсу і відбиття невисловленого, для нього характерні нетранзитивність, вмотивованість, синтеїзм; більш того, відмінність між двома поняттями пов'язується не з об'єктами тлумачення, а з позицією по відношенню до них» [1998, 250]. Символ постає знаком дійсності, що несе крім предметно-образного значення інше, культурно більш цінний зміст, тому квітка є невід'ємним символом художніх творів, часто постає компонентом-фітонімом, що входять до складу фразеологічних одиниць.

Якщо символи постають реалізацією картини світу народу, то мовна картина існує у вигляді значень мовних знаків, які утворюють сукупний семантичний простір мови. Складовою частиною семантичного простору мови є семантичне поле окремого символу. Узагальнивши дослідження з цього питання, можна сформулювати загальне його визначення. Художній символ – це самостійний художній образ, що схарактеризований алегоричністю, нескінченною багатозначністю, в якому означуване і те, що означає, знаходяться одночасно у відношеннях подібності й суміжності.

Фразеологічний шар з власними особливостями, утім, утворює з лексикою лексико-фразеологічну систему мови. Лінгвокультурологічний аспект є неодмінною складовою фразеологічних досліджень. Потрібно зазначити, що сьогодні в лінгвістиці велика увага приділяється дослідженням фразеологічних одиниць, об'єднаних загальним компонентом. Відомі дослідження, що описують фразеологічні одиниці з компонентами-антропонімами (Алеїникова Т.В. (1999)), соматизмами (Е.Р. Ратушная (1999)), космонімами (Сафіна Г.М. (1998)), зоонімами и фітонімами (Тишкина Д.А.

(2008), Хабарова О.Г. (2004), Худенцова О.В. (2008), Шара О.В. (2005)), найменуваннями кольору тощо.

Флористичні фразеологічні одиниці відображають багатотисячлітнє спостереження людини за світом флори, передають ставлення людей до навколишньої природи і стають культурним фондом англійської мови. Це семантичне поле містить близько чотирьохсот фразеологічних одиниць сучасної англійської мови, які були вилучені методом суцільної вибірки з різних фразеологічних і тлумачних словників англійської мови. Найчисельнішою виявилася група з компонентом *rose*. Троянда, будучи найбільш шанованою квіткою в Англії, знайшла своє відбиття і в літературі, і в живопису. Майже всюди вона асоціюється з красою, молодістю і коханням. Це яскравий образ, яким охоче користуються письменники і поети. Найвідоміший вислів *A rose by any other name would smell as sweet* дав світові В Шекспір у п'єсі «Ромео і Джульєтта». З трояндою зазвичай порівнюють молоду жінку. Отже, фразеологізми *English rose* – «англійська троянда», справжня англійська леді, *a rose between two thorns* – (красива) жінка серед чоловіків, *as fresh as a rose* – свіжа, як троянда, часто вживаються як комплімент і найчастіше застосовуються по відношенню до дівчат. В цілому, троянда асоціюється з чимось приємним, легким і красивим. Доказом цього можуть служити такі фразеологічні одиниці, як *come up roses* – дуже вдало скластися, *bed of roses* – легке, щасливе життя, *not all roses* – не все легко і приємно, *gather life's roses* – зривати квіти задоволення. Утім, будучи королевою квітів, троянда постає предметом захоплення і часто недоступною, тому використовується для характеристики чогось рідкісного: *a blue rose* – щось недосяжне, *a rose without a thorn* – виняткове явище. Нарешті, з трояндою пов'язують також стан здоров'я, а точніше здоровий колір обличчя: *have roses in one's cheeks* – мати рум'янець на всю щоку, *bring back the roses to one's cheeks* – повернути рум'янець чийось щокам, *lose one's roses* – зів'янути, *blush like a rose* – зашарітися як маків цвіт тощо. В стародавньому Римі троянда була символом мовчання. Звідси в

англійській мові фразеологізми (*to be said*) *under the rose* – по секрету, нишком і (*to be born*) *under the rose* – бути незаконнонародженим.

Доволі численною також є група фразеологізмів з компонентом *apple*: *an apple of another tree* – зовсім інша справа, *apple-pie order* – зразок, ідеальний порядок, *for sour apples* – абсолютно, зовсім (жарг. амер.), *upset smb's apple-cart* – нашкодити, «зіпсувати музику». Декілька фразеологізмів, що відносяться до цієї групи, мають біблійне або міфологічне походження: *Adam's apple* – адамово яблуко, кадик, *apple of discord* – яблуко розбрату, *the apple of one's eye* – зіниця ока, *the apple of Sodom* – мило, та гнило.

З компонентом *nuts* знайшлася є певна кількість фразеологізмів, більшість з яких відносяться до розмовного стилю або жаргону: *be nuts on smth* – бути знавцем (розм.), *Be nuts to smb* – бути до душі будь-кому (розм.), *be off one's nuts* – звихнутися (жарг.), *drive smb nuts* – зводити когось з розуму (жарг.), *for nuts* – абсолютно (розм.), *go nuts* – з глузду з'їхати (жарг.). У фразеології знаходять відбиття властивості горіха як плоду, який досить міцний, а щоб дістатися до ядра, необхідно докласти деяких зусиль: *a hard (tough) nut* – «міцний горішок», *the nuts and bolts* – основа основ, *he who would eat the nut must first crack the shell (he that would eat the kernel must crack the nut)* – поїв. Одна з фразеологічних одиниць – вигуків – містить компонент *nuts*: *Nuts to smth!* – До біса!

Символ дерева також знайшов своє відбиття і набув широкого поширення серед фразеологізмів-флоронімів сучасної англійської мови. З компонентом *tree* були знайдені фразеологізми, що вживаються в книжковому мовленні: *family tree* – родове древо, *flourish like a bay tree* – процвітати, *shake the pagoda-tree* – швидко розбагатіти, *the tree of life* – древо життя, *the tree of knowledge of good and evil* – дерево пізнання добра і зла. З цим компонентом було також виявлено багато прислів'їв: *as a tree falls; as the tree, so the fruit, shake the tree when the fruit is ripe; the tree is known by Us fruit; you can not judge of a tree by its bark* та ін. Іншими поширеними компонентами є: *grass, bean, root, bush, fruit*.

Сучасна лінгвістика визнає, що система мови постає безліччю елементів мови, які утворюють єдність і цілісність, перебуваючи в певних зв'язках і відношеннях між собою. Мова, на думку Ф. де Соссюра, є системою, «всі елементи якої утворюють ціле, а значимість одного елемента виникає тільки від одночасної наявності інших» [1977, 120].

1.4. Фітоніми як визначальна складова фразеологізмів англійської мови

Фразеологізми, як одиниці одного з найцікавіших розділів лінгвістики, постають не лише сталими сполученнями слів з особливою семантичною структурою і стилістичним забарвленням, але фразеологічними зворотами, що мають етнокультурні особливості функціонування в мові.

Фітоніми у нашому контексті – назви різних рослин, так і плодів цих рослин, що є компонентами фразеологічних сполучень, які знаходять цікаве застосування в мові і є відбиттям національної культури та її самобутності.

Як зауважує відомий лінгвіст Л. В. Мельник «фразеологізми часто носять яскравий національний характер і зумовлені культурними компонентами, символами, лексемами з глибоким фоновим етнокультурним контекстом» [1,14].

Ботанічні фразеологічні звороти демонструють багатовікові спостереження людини за світом рослин. Як зазначалося раніше, найбільш вживаним є слово *rose*. Троянда, яка користується великою пошаною в Англії, неодмінно асоціюється з красою, молодістю і процвітаням.

Щодо граматичного структурування досліджуваних фразеологічних одиниць, вони класифікуються так само, як і лексичні одиниці. О. В. Кунін поділяє їх так:

1) субстантивні (*small potatoes* – «дрібні люди»; *a broken reed* – ненадійна людина, щось, що не втілює довіри);

2) дієслівні (*drive smb nuts* – зводити когось з розуму (жарг.); *top one's fruit* – виставляти краще на показ (складати кращі плоди зверху, щоби приховати погані); *sport one's oak* – закрити зовнішні двері (як ознака того, що відвідувачі є небажаними);

3) ад'єктивні (*as cool as a cucumber* – абсолютно незворушний, спокійний, той, хто не втрачає холонокровності (шутл.), (*full of beans* – повний життя, життєвої енергії);

4) прислів'я (*Oaks may fall when reeds stand the storm*) – (Буря валить дуби, а очерет стоїть, як стояв);

5) адвербіальні (*over the walnut and wine*) – (під час післяобідньої бесіди (коли за столом залишаються одні чоловіки);

6) вигуківі (*by ginger!* – чорт забирай!). [3, с. 44].

Фітоніми зі структурою речення наявні у простих ствердних реченнях. Наприклад, «*one makes a long harvest about a little corn*» – багато шуму з нічого, якщо дослівно перекласти – робити великий урожай з маленького зернятка).

Прості негативні речення представлені, наприклад, так: *Good wine needs no bush* – хороший товар сам себе хвалить.

Кількість складнопідрядних речень в російській і в англійській мовах приблизно однакове (*Make hay while the sun shines* - куй залізо, поки гаряче. Роби сіно, поки сонце світить).

Потрібно зазначити, що в більшості випадків назви рослин, що становлять основні компоненти у фразеологічному звороті англійської мови, представлені іменником. Не завжди такі фразеологічні звороти можна дослівно перекласти іншими мовами, в таких випадках необхідно підібрати відповідні еквіваленти. Наприклад, «*an oak is not felled with one stroke*» – терпіння і труд все перетруть (З одного разу дуб не звалиш).

Стосовно етнічного маркування зауважимо, що в слов'янських мовах, наприклад, згадуються такі рослини, як белена, блекота (блекоти об'ївся – втратив розум); калина (задати калинову каші – побити різками) тощо. У той

час, як ці нетипові для Англії представники флори жодного разу не стали компонентами англійських фразеологізмів, що, звичайно, пояснює відсутність таких аналогів в мові. В англійській мові частіше згадуються кокоси (*that accounts for the milk in the coconut!* – ось в чому справа! Тепер ясно!) або лаванда (*lay up in lavender* – приберегти щось на майбутнє, приховати до першої необхідності).

Незалежно від мови, що вивчається, можна помітити, що ботанічний компонент фразеологізму дуже часто є полісимволічним і часто може відображати досить протилежні значення. Наприклад, слово "дуб" символізує як дурість, так і силу.

У слов'янській фразеології існує чимало фразеологічних одиниць, до складу яких входять номінативні компоненти *ліс, бор*, наприклад, *темний ліс; дивитися в ліс; хто в ліс, хто по дрова; як в темному лісі; дрімучий ліс; звідки сир-бор загорівся; з бору та з сосенки*. Це може пояснюватися тим, що більша частина рівнинної території особливо східнослов'янських держав зайнята листяними, хвойними і змішаними лісами.

Отже, фітоніми активно використовуються у фразеології декількох доволі різних мовних систем і стають об'єктом глибокого і всебічного вивчення національно-культурної специфіки певної, у нашому випадку англійської, мови.

Висновки до першого розділу

Фразеологія – розділ теоретичної лінгвістики, що вивчає сталі словосполучення – фразеологічні одиниці. Сукупність фразеологічних одиниць будь-якої мови також називається його фразеологією. Фразеологічний склад мови зазвичай вивчається в її сучасному стані та історичному розвитку. Найважливішими проблемами фразеології постають відмежування фразеологізмів від поєднань слів, утворених (а не відтворюваних) в мові, і визначення на цьому підґрунті ознак фразеологізму.

У прикладній лінгвістиці, особливо в англосаксонських країнах, замість фразеології вивчається ширша дисципліна «формульної мови» (Formulaic speech), що має відношення не лише до сталих словосполучень, але і до швидкості мови в цілому (Automatic speech).

На відміну від лексикології, що вивчає окремі слова і словниковий склад мови – її лексику, фразеологія вивчає не однослівні, аналітичні одиниці мови: сталі зв'язані словосполучення – колокації, фразеологізми (ідіоми), приказки та прислів'я, мовні кліше та фразеосхеми тощо.

Обсяг фразеології виявляється найбільш широким при визначенні фразеологізму на основі ознаки відтворюваності в готовому вигляді, незалежно від семантичної спаяності сполучення або його розчленованості на значення слів-компонентів, безвідносно до номінативної або комунікативної цінності одиниці.

Мовній картині світу, що покриває багато в чому всі сфери людського пізнання, належить особливе місце серед картин світу. Вона постає сукупністю досвіду представників певної лінгвокультурної спільноти, є основоположною, оскільки людина набуває і закріплює знання про навколишню дійсність за допомогою мови. Мовна картина світу встановлює норми поведінки людини і визначає її ставлення до світу. Мова може служити засобом накопичення та

зберігання інформації, знань людини про світ. Культура, як і мова, є формою свідомості, відображає світогляд людини.

Зазвичай значну роль у створенні мовної картини світу відіграють лексеми з предметно-речовим значенням. До таких належать численні найменування світу флори – фітоніми і флороніми.

Ці поняття мають бути диференційованими. Найменування дерев, кущів, трав, квітів, овочевих, ягідних та інших культур, їх родові, видові, сортові назви, поняття, що позначають форму рослинності (трава, чагарник, дерево, квітка і т.д.), складову частину рослини (кора, гілка, корінь, листова пластина і т.д.) є флоронімами або одиницями мови (лексичними або фразеологічними) з компонентом-фітонімом. Флороніми функціонують в лексико-семантичній системі мови, де вони виконують не тільки номінативну, а й прагматичну, оцінну, експресивну і інші функції, вживаються носіями мови поряд з будь-якими іншими словами. Отже, фітонім постає видовим поняттям, що складає структуру родового поняття – флороніма.

Однією з властивостей людини є її здатність до символізації. Символ постає знаком дійсності, що несе крім предметно-образного значення інше, культурно більш цінний зміст, тому квітка є невід'ємним символом художніх творів, часто постає компонентом-фітонімом, що входять до складу фразеологічних одиниць.

Якщо символи постають реалізацією картини світу народу, то мовна картина існує у вигляді значень мовних знаків, які утворюють сукупний семантичний простір мови. Складовою частиною семантичного простору мови є семантичне поле окремого символу. Узагальнивши дослідження з цього питання, можна сформулювати загальне його визначення. Художній символ – це самостійний художній образ, що схарактеризований алегоричністю, нескінченною багатозначністю, в якому означуване і те, що означає, знаходяться одночасно у відношеннях подібності й суміжності.

Фразеологічний шар з власними особливостями, утім, утворює з лексикою лексико-фразеологічну систему мови. Лінгвокультурологічний аспект є неодмінною складовою фразеологічних досліджень. Потрібно зазначити, що в сьогодні в лінгвістиці велика увага приділяється дослідженням фразеологічних одиниць, об'єднаних загальним компонентом. Відомі дослідження, що описують фразеологічні одиниці з компонентами-антропонімами, космонімами, зоонімами и фітонімами, найменуваннями кольору тощо.

Флористичні фразеологічні одиниці відбивають багатівікові спостереження людини за світом флори, передають ставлення людей до навколишньої природи і стають культурним фондом англійської мови. Це семантичне поле містить близько чотирьохсот фразеологічних одиниць сучасної англійської мови, які були вилучені методом суцільної вибірки з різних фразеологічних і тлумачних словників англійської мови. Найчисельнішими в англійській мові постають групи фразеологізмів з компонентом *rose, apple, nuts, tree* тощо.

Щодо граматичного структурування досліджуваних фразеологічних одиниць, вони класифікуються так само, як і лексичні одиниці. О. В. Кунін поділяє їх так: 1) субстантивні; 2) дієслівні; 3) ад'єктивні; 4) прислів'я; 5) адвербіальні; 6) вигуківі.

Отже, фітоніми активно використовуються у фразеології декількох доволі різних мовних систем і стають об'єктом глибокого і всебічного вивчення національно-культурної специфіки певної, у нашому випадку англійської, мови.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У РІЗНИХ ДИСКУРСАХ

2.1. Номінативна функція фразеологізмів з флористичним компонентом та особливості її втілення

В роботах з ономасіології, які аналізують закономірності найменування в різних групах лексики, склалося поняття типу мотивувальних ознак стосовно їхнього змісту, що виділяється в тематичній групі слів і характеризує окремі аспекти класу предметів, що втілюється цією групою. Мотивувальна ознака – це одна з об'єктивних ознак самої реалії, що виділяється як «представник» всієї сукупності її ознак, здатна найбільш яскраво охарактеризувати (виділити) цей предмет серед однорідних йому предметів. Таким чином, назва – це така характерна ознака предмета, яка виділяє його з групи схожих предметів. Слід зазначити, що в процесі номінації, крім мотивувальних ознак, виділяються і більш загальні категорії – спосіб номінації і принцип номінації, за участю яких, паралельно із засобами номінації, і формується одиниця номінації. Різне поєднання цих чотирьох компонентів і зумовлює різноманіття назв. У процесі дослідження назв англійських рослин необхідно звернути увагу на різні принципи номінації, які використовуються не тільки в ботанічній номенклатурі, а й на побутовому рівні. Перший був розроблений К. Ліннеєм в площині систематики рослин. Другий тип номінації, представлений флоронімічною номінацією, – продукт стихійної творчості носіїв мови, що створюють наївну мовну картину світу. В. Г. Арьянова, наприклад, виділяє такі принципи:

1) перенесення найменування на рослини з інших предметів (*aster* (Aster – айстра), *ash tree* (Fraxinus – ясень), *bluebell* (Hyacinthoides – колокольчик), *buttercup*, *yellowcup*, *crowfoot* (Ranunculus – лютик), *candytuft* (Iberis – іберійка), *fir tree* (Abeis – ель), *snowball tree* (Viburnum – калина), *snowdrop* (Galanthus – пролісок), *sunflower* (Helianthus – соняшник) тощо);

2) виокремлення певних ознак самих рослин (*red-hot pokes* (Kniphofia – кніфофія ягідна), *golden rod* (Solidago – золотарник), *Chinese lantern* (Physalis alkekengi – фізаліс), *red clover* (Trifolium – клевер червоний), *lily* (Lilium – лілея) тощо).

І. П. Гришина пропонує чергувати назви рослин за їхніми властивостями з назвами за властивостями людей, тварин, наприклад: *crowfoot* (Ranunculus – лютик), *cowslip* (Primula – примула, першоцвіт), *foxglove* (Digitalis – наперстянка), *goat's rue* (Galega – козлятник), *goosefoot* (Chenopodium – марь), *larkspur* (Delphinium – живокость, дельфініум, шпорник), *spiderwort* (Tradescantia – традесканція, павучник), *wormwood, mugwort* (Artemisia – полин гіркий).

Залежно від характеру уявлення мотивувальної ознаки в назві виділяються два способи номінації: прямий і опосередкований. Саме виділення принципів номінації та їхня класифікація засновані на цих чинниках – властивостях й ознаках самих реалій. Наприклад, багато квітів нагадують англійцю тих чи інших тварин. Найчастіше, це собаки та змії: *hound's tongue* (*Erythronium dens-canis* – собачий клик, собачник, чернокорінь, эритроніум європейський), *dog's tooth violet* (*Erythronium* – кандик, собачий зуб), *adder's tongue* (*Echium vulgare* – вужівник, синець звичайний), *snake's-head fritillary* (*Fritillaria meleagris* – рябчик шахоподібний (різновид лілеї)).

Поняття «принцип номінації» досить широко використовується в сучасній лінгвістиці за ономазіологічного опису різних тематичних груп лексики і в першу чергу лексики природи.

У художній літературі флороніми особливо «популярні» завдяки національній самобутності і яскравого образу (*rose, lily, daisy, violet, primrose, wallflower*). Вони отримують інше звучання в поетичних творах, виступаючи в якості мальовничих символів, наповнених множинним значенням і заснованих на національній особливості сприйняття, міфологічних і релігійних віруваннях і культурних традиціях суспільства. Індивідуальне бачення автора як

представника свого етносу уможлиблює знайомство зі світоглядом, а відповідно і картиною світу англійського народу. Крім лексичних флоронімів в літературних творах можна знайти чимало фразеологізмів з компонентом-фітонімом, однак, найбільш частотними фразеологічними одиницями, які демонструють дослідження, постають *rose, apple, tree, nut, grass, bean, straw, root, bush, fruit, potato*. Найменш чисельними є фітоніми *beet, cauliflower, cucumber, herb, lavender, lotus, melon, parsnip, peach, pear, primrose, salad, sesame, vegetable, violet, wallflower* та *walnut*. У загальному сенсі садові рослини можна розглядати як один з ключових образів англійської культури і особливо художньої літератури.

З точки зору граматичної структури в рамках теорії лексікофразеологічного шару мови фразеологічні флороніми схильні до тієї ж класифікації, що і лексичні одиниці. Відповідно до класифікації О. В. Куніна, що базується на частиномовній приналежності ключового слова, виокремлено такі групи флористичних фразеологічних одиниць:

1) субстантивні або іменникові (*small potatoes* – «дрібні люди»; *a broken reed* – ненадійна людина, щось, що не варте довіри, *apple-polisher, bean counter, apples and oranges, apples and pears, couch potato*);

2) дієслівні (*drive smb nuts* – зводити когось з розуму (жарг.); *top one's fruit* – демонструвати найкраще (укладати найкращі плоди зверху, щоби приховати погані); *sport one's oak* – зачинити зовнішні двері (на знак того, відвідувачі є небажаними), *amount to a hill of beans, drive smb nuts, feel one's oats, grasp at straws*);

3) ад'єктивні (*as cool as a cucumber* – абсолютно спокійний, такий, що не втрачає холонокровності (жарт.) *full of beans* – сповнений життя, енергії, *cool beans*);

4) адвербіальні (*over the walnut and wine* – під час пообідньої бесіди (коли за столом залишаються лише чоловіки), *on the grass*);

5) вигуків (*by ginger!* – чорт забирай!, *Climb a tree!*, *Nuts!*, *Oops-a-daisy!*, *That ain't hay!*);

6) прислів'я (*Oaks may fall when reeds stand the storm* – Буря валить дуби, а очерет стоїть, як стояв).

Слід зазначити, що, хоча дієслівні фразеологічні одиниці поступаються за чисельністю субстантивним, з точки зору граматичної структури вони представлені великою різноманітністю.

Переважна частина фразеологізмів належить до різних функціональних стилів і має експресивне забарвлення. Навіть стилістично нейтральні фразеологізми відрізняються своєрідністю і можуть набувати експресивне значення в контексті. Завдяки конотації фразеологізми належать до групи виразних засобів мови, так як вони збагачують мову, роблячи її експресивно й емоційно забарвленою. Фразеологічний шар англійської мови, так само як і загальнолексичний шар, має свої стилістичні особливості. Основою стилістичної класифікації флористичних фразеологічних одиниць постала класифікація І. Р. Гальперіна. Вона реалізується у відповідних групах фразеологізмів:

1) група міжстильових фразеологізмів (нейтральний шар), яка є найбільш розповсюдженою; ці фразеологізми вживаються і у публіцистичному стилі, і у розмовному (*come up roses* – скластися дуже вдало; *gather life's roses* – зривати квіти задоволення; *lose one's roses* – зав'янути; *take the bark off smth* – позбавити привабливості; *spill the beans* – розкрити таємницю; *common as blackberries* – у достатку; *hand smb a bouquet* – вихваляти; *the olive brunch (leaf)* – знак примирення; *root and branch* – ґрунтовно, докорінно тощо);

2) літературний шар, віднесення до якого зумовлено етимологічними характеристиками фразеологічних одиниць (фразеологізми біблійного походження в переважній більшості відносяться до книжкового стилю: *a fig leaf* (literary) – фіговий листок, тобто лицемірне маскування справжніх намірів; *the flower of something* (literary) – розквіт чогось; крім біблеїзмів до цієї групи були

віднесені авторські фразеологічні одиниці (наприклад, шекспіризми) та поетизми: *primrose path* – повне насолоди життя; *blush like a rose* – зашарітися як маків цвіт; *a crown of thorns* – терновий вінець; *a thorn in the flesh* – «більмо на оці»; *the apple of one's eye* – зіниця ока; *the apple of Sodom* – мало, та гнило; *the root of all evil* – корінь зла; *wild oats* – гріхи молодості; *a forbidden fruit* – заборонений плод; *win laurels* – пожинають лаври тощо);

3) розмовний шар також містить велику кількість одиниць (*be nuts on* – бути знавцем; *be off one's nuts* – звихнутися; *nuts to smth!* – до чорта!; *to be (dead) nuts on smth* – бути обізнаним, майстерним в чому-небудь; *banana oil* – нісенітниця на пісному маслі; *go bananas* – здуріти; *top banana* – «велика людина» тощо).

2.2 Стилiстична функція фразеологiзмiв

Лiнгвiстичнi дослiдження останнiх десятилiть набули прагматичного характеру, став залучатися соцiальний контекст до мовного аналізу, з'явилися термiни «дискурс» i «дискурс-аналiз» [1: 5]. Дискурс, який розумiють як текст, занурений у ситуацiю спiлкування, припускає безлiч вимiрiв. Наявнi рiзнi тлумачення дискурсу в лiнгвiстичнiй лiтературi.

З позицiй прагмалiнгвiстики дискурс постає iнтерактивною дiяльнiстю учасникiв спiлкування, встановленням i пiдтриманням контакту, емоцiйним та iнформацiйним обмiном, наданням впливу один на одного тощо. Лiнгвостилiстичний аналіз дискурсу зорiєнтований на видiлення регiстрiв спiлкування, розмежування усного та писемного мовлення в iхнiх жанрових рiзновидах, визначення функцiональних параметрiв спiлкування на основi його одиниць (характеристика функцiональних стилiв). Лiнгвокультурне вивчення дискурсу має своєю метою встановити специфіку спiлкування в межах певного етносу, визначити формульнi моделi етикету i мовної поведiнки в цiлому, охарактеризувати культурнi домінанти вiдповiдного спiвтовариства у виглядi

концептів як одиниць ментальної сфери, виявити способи звернення до прецедентних текстів для даної лінгвокультури. Соціолінгвістичний підхід до дослідження дискурсу передбачає аналіз учасників спілкування як представників тієї чи іншої соціальної групи і аналіз обставин спілкування в широкому соціокультурному контексті тощо [1: 6].

Оскільки ці підходи не є взаємовиключними, в конкретному випадку ми розглядаємо дискурс з позицій лінгвостилістики та соціолінгвістики, розуміючи, таким чином, під терміном «дискурс» той чи інший рівень мовної комунікації, що виражається в різних жанрах і регістрах спілкування всередині різних соціальних груп.

Аналіз ментальних процесів учасників комунікації має на увазі не тільки різні психологічні, мовностилістичні, а й етнографічні, соціокультурні умови і правила породження і розуміння мови. Функціонування дискурсу зумовлено соціально-культурним контекстом.

В межах дослідження ми робимо спробу продемонструвати ролі і функції фразеологічних одиниць як елементів, що ілюструють особливості світогляду носіїв мови в різних дискурсах.

Проблематика фразеології зараз спирається на питання місця людини в культурі. Фразеологія, утримувана в мові століттями, репрезентує культуру народу-носія певної мови. На думку В.Н. Телії, «фразеологічний склад мови – це дзеркало, в якому лінгвокультурна спільність ідентифікує свою національну свідомість» [2: 175].

Ми спираємося на підхід Н.М. Шанського, який визначає фразеологічний зворот, як «відтворювану в готовому вигляді мовну одиницю, що складається з двох або більше наголошених компонентів словного характеру, фіксовану за своїм значенням, складом і структурою» [3: 31]. Фразеологізми, на думку науковця, є значущими мовними одиницями, для яких притаманне власне значення, незалежне від значень складових їхніх компонентів [3: 32].

Різні дискурси, що репрезентують різні рівні мови, характеризуються використанням різних видів фразеологічних одиниць. Так наприклад розмовно-побутовий рівень мови містить фразеологічні звороти певної стилістичної спрямованості. До розмовних фразеологізмів належить більшість фразеологічних зрощень і єдностей, які були утворені в живій народній мові. Ці фразеологічні звороти мають яскраво виражену експресивність, чому сприяє їхня метафоричність. Також дуже яскраве емоційно-експресивне забарвлення жартівливості містять фразеологічні звороти каламбурного і парадоксального характеру.

Просторічні фразеологічні словосполучення мають більш знижений стилістичний характер, ніж розмовні. Ця група фразеологізмів характеризується яскраво вираженою емоційністю; частіше вони мають негативне забарвлення, наприклад несхвальності, зверхності, лайливості тощо.

Книжні фразеологічні звороти використовуються в художній літературі, в публіцистиці, науковому та офіційно-діловому типах дискурсу. Офіційно-ділові та термінологічні фразеологізми зазвичай нейтральні з точки зору емоційної забарвленості. Але в художній літературі і публіцистиці вживається багато книжних фразеологічних зворотів, що мають різне емоційне забарвлення. Значна частина таких фразеологізмів характеризується забарвленням урочистості та риторичності. Також у межах цієї групи фразеологізмів виділяються іронічні та жартівливі.

Міжстильовий фразеологічний зворот може вживатися в усіх типах дискурсу. Міжстильові звороти складають меншу частину фразеології, тому що більшість фразеологізмів утворюються і функціонують або в розмовному, або книжковому варіанті. Виконуючи суто номінативну функцію, вони не виражають ставлення мовця до позначення предметів і їх ознаками. Ці фразеологізми можна назвати нейтральними як зі стилістичної, так і з емоційної точки зору.

Фразеологізми в більшості випадків утворюються за допомогою метафор, які беруть свої позначення з областей суспільного життя, тому розвиток сфер людської діяльності відбивається також і в тематичних групах фразеологізмів і їхніх функціях. Тому доцільним постає розгляд функцій фразеологізмів у різних дискурсах.

1. Експресивна функція. Експресивність – категорійна ознака фразеологічних одиниць, неодмінна умова їхнього існування. У складі низки фразеологізмів можна виділити компоненти, які виконують суто експресивну функцію. Значення такого компонента полягає не в повідомленні енциклопедичних відомостей про денотат, а зводиться до посилення експресивної виразності фразеологізму. Ступінь експресивності різних лексем неоднакова. У відповідному контексті будь-яке слово може стати функціональним експресивом. Але існують також лексеми, потенційна можливість яких стати експресивом надзвичайно висока. Особливо це стосується іменників та прикметників. Слова, які мають високий експресивний потенціал незалежно від контексту і мають широку сполучуваність, можна назвати універсальними експресивами [5: 81].

2. Образно-експресивна функція. Образно-експресивну функцію виконують компоненти фразеологічних каламбурів і парадоксів. Основний спосіб каламбуру – зіткнення несумісних понять. Образно-експресивна функція компонента таких фразеологічних одиниць є досить близькою до енциклопедичної функції. Специфіка її полягає в тому, що для мовного жарту добирається неважлива і майже ніколи не реалізована частина інформації про денотат з негативною оцінкою [5: 85].

3. Енциклопедична (культурно-інформативна) функція. Фразеологізми з флористичним компонентом відбивають спостереження людини за життям рослин, їхніми якостями, характерними рисами. Вони можуть транслювати фізичні якості, риси характеру, зовнішній вигляд, розумові здібності, навички тощо.

4. Соціально-інформативна функція. Її виконують деякі найменування рослин, що постали символами позитивних або негативних властивостей. Спільні конотації, засновані на спостереженнях за рослинами, виникають в різних мовах незалежно один від одного і свідчать про універсальність людського мислення.

5. Світоглядна функція (функція світосприйняття). Бачення світу може бути різним у різних (особливо неспоріднених) народів, і тоді найменування однієї і тієї ж рослини набуває різні конотації [6: 116]. Це якнайкраще характеризує ще одну, не менш важливу, функцію фразеологізму – функцію формування і вираження світогляду народу – світоглядну. Фразеологічні одиниці необхідні мові не тільки для самозбагачення, а й для збереження і передачі майбутнім поколінням самобутніх знань і уявлень про світ на тлі оновлення і постійної зміни світосприйняття.

Отже, виявлено, що фразеологізми в різних типах дискурсу виконують низку важливих функцій: номінативну, експресивну, енциклопедичну, соціально-інформативну та світоглядну. Будучи засобами емоційно-виразними, досліджувані структури присутні у всіх типах дискурсу, але найбільш повно вони представлені в розмовному, літературному і публіцистичному типах. Тут, відповідно, знаходять втілення експресивна, енциклопедична та соціально-інформативна функції фразеологічних одиниць. Науковий і офіційний типи дискурсів характеризуються найменшою кількістю вживання фразеологізмів, які виконують в основному номінативну функцію. Світоглядна функція є універсальною і виявляється на всіх рівнях функціонування фразеологізмів.

2.3 Фразеологізми з флористичним структурним складником як елементи словників

Актуальним постає адекватне відбиття фразеологізмів з компонентом-фітонімом у словниках. Досліджувані фразеологічні одиниці є матеріалом словників різних мов, у тому числі англійської, як от American Slang Словарь новейшего американского сленга (2005), Oxford Dictionary of Slang John Ayto (1999), The Dictionary of Contemporary Slang Tony Thome (1990), NTC's Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions Richard A. Spears, Ph.D. (1995), 21st century Dictionary of Slang Karren Watts, Compiler (1994), А.В. Кунин, Большой англо-русский фразеологический словарь (2006), Л.Ф. Шитова, Т.Н. Брускина English Idioms and Phrasal Verbs (англо-русский словарь идиом и фразовых глаголов) (2003), "Something to Crow About" A concise collection of American English idioms for everyday use (2005), Cambridge International Dictionary of Idioms (2002), D.M. Gulland, A.P. Cowie, R.Mackin & I.R. McCaig Oxford Dictionary of English Idioms (2002), D. Hinds-Howell The Penguin Dictionary of English Idioms (1994), Longman Dictionary of English Idioms (1992), Longman Idioms Dictionary (1998), Collins Cobuild Dictionary of Idioms (1995) та ін.

У зв'язку з цим потрібно зазначити, що дослідження розвитку фразеології в системі мови має безпосереднє відношення до проблеми не лише мови, але й суспільства. Мова і суспільство – це одна з центральних проблем сучасної лінгвістики, пов'язана з дослідженням громадського характеру виникнення і розвитку мови, природи її зв'язків з суспільством, її соціальної диференціації, її функціонування в якості національної мови, засоба спілкування нації. Існують різні погляди на природу і характер зв'язків мови і суспільства. Відповідно до однієї точки зору, зв'язок мови і суспільства відсутній, тобто мова розвивається і функціонує за своїми законами, і мовні факти не можуть бути пояснені соціальними причинами (Е. Курилович). Відповідно до іншої точки зору, цей

зв'язок є однобічним, тобто розвиток і існування мови повністю детерміновано розвитком та існуванням суспільства (М. Я. Марр, Ж. Марузо, представники Французької соціологічної школи) або навпаки, за гіпотезою Сепіра-Уорфа, – специфіка мови зумовлює специфіку духовної культури суспільства (Е. Сепір, Б.Уорф).

Проаналізувавши різні сфери людської діяльності, ми дійшли висновку, що найбільш часто певні фразеологічні одиниці застосовується на позначення певних реалій дійсності, які можна класифікувати таким чином.

1. Розумові здібності:

а) розумний / дурний, нерозумний (*one smart apple, nuttiness, nutty / pea brain, prune, numb-nuts; apple-knocker, bush, bushie, corn-fed, hay seed, with the bark on*);

б) той, хто добре знається на своїй справі (*know one's onions, know how many beans make five, know beans (about), not know how many beans make five, (dead) nuts on*);

в) бовдур, дурень (*banana, banana-head, nana, bean-bag, cornball, fruitcake, peanut head, potato-head*);

г) психіатрична лікарня (*nut-house, nut college, nut factory, nut-foundary*).

2. Наркотичні речовини та алкоголь:

а) марихуана, трава (*grass party, Herb and Al, hay, plant, straw, Indian hay*);

б) інші наркотики (*mellow yellow, peanut butter, Christmas tree*);

в) наркоман (*bean head, grasshead, hay burner, hay head, weed-head*);

г) п'яниця; в нетверезому стані (*Christmas tree; grape shot, lit up like a Christmas tree, mellow out, off one's nuts, up a (gum) tree*).

3. Емоційний стан:

а) напружений, збуджений (*off one's nana, off one's nuts, off one's onion, out of one's tree*);

б) втратити контроль над собою, вийти з себе; вивести з себе (*go nuts, do/lose one's nana, go haywire, go lemony at/on, do one's nut, nut out/up; drive someone nuts, drive someone bananas*);

в) повний ентузіазму, енергії (*feel one's oats, mustard, full of beans, keen as mustard*).

4. Ексцентричність і незвичність:

а) дивак (*act fruity, fruit loop*);

б) пришелепкуватий, божевільний (*banana truck, full of beans, nut-case*).

5. Інтимний зв'язок (*daisy chain, roll in the hay, tumble in the hay, get one's oats*).

6. Гроші, платити гроші (*seed money, spinach; pay peanuts, for peanuts, not a bean*).

7. Оцінювальні вирази (*apples/apples and rice/apples and spice, Cool beans!, Cool bananas!*).

Проаналізувавши певний склад фразеологічних словників, ми підтвердили важливість застосування різних позначок, що характеризують фразеологічні одиниці, в тому числі з позицій їхнього стилістичного вжитку. Отже, виділяють книжні (*flourish like a bay tree* – процвітати, успішно розвиватися), прислів'я (*An apple a day keeps the doctor away* – Хто яблуко на день з'їдає, той у лікаря не буває), застарілі (*up a (gum) tree* – у безвихідному стані), жартівливі (*Say it with flowers!* – висловлюйте свої почуття квітами), фразеологічні одиниці, що застосовуються в тій чи тій галузі (*a hot potato* (у політиці) – неприємне питання, делікатна тема).

Наведені факти підтверджують висновки про те, що флористичні фразеологізми потребують ретельної лексикографічної обробки. Отже, фразеологізми з компонентом-фітонімом, або фразеологічні флороніми, слід описувати як з точки зору їхнього безпосереднього функціонування в різних галузях знання, так і з точки зору їхнього вживання в якості фразеологічних одиниць, з залученням найбільш повних дефініцій та ілюстративного матеріалу.

В процесі розробки словника фразеологізмів досліджуваного зразка необхідно враховувати принцип подачі одиниць. В основній частині мають бути представлені одиниці, згруповані в алфавітному порядку за ключовими компонентами, в фінальній частині наводиться алфавітний покажчик одиниць за першим компонентом. Така інформативна база значно заповнить лакуни в англійській фразеології і фразеографії, і сприятиме подальшому вивченню англійської мови в семантичному і лексикографічному аспектах.

Основним принципом відбору матеріалу вбачаємо наявність флористичного компонента в складі фразеологічної одиниці (тематичний принцип). Всі одиниці мають бути згруповані за окремими вокабулами, наприклад, іменники-фітоніми, в яких основним є гніздо-флоронім. Прикладами слугують такі фразеологізми:

bean n si – голова (*Put your brim on your bean and cruise, v si* – вдарити по голові; *The lady beaned me with her umbrella*);

bean-bag n Br – бовдур, дурень (часто використовується в молодіжному середовищі, походить від дитячої гри з використанням мішків з бобами);

bean ball n si – м'яч у бейсболі, який (зазвичай випадково) після подачі влучає гравцю в голову (*He got hit by a bean ball and went after the pitcher with a bat*);

bean counter n coll derog – зневажливе прізвисько бухгалтера, що займається «сухими» цифрами і цікавиться тільки статтями витрат і приходу в компанії (часто використовується як синонім *number cruncher*) (*The bean-counters predict a recession sometime in the next decade, noun phrase*);

beaned up mod si – під наркотиками (*Two students were beaned up and were sent home*);

bean head 1. n si – бовдур, дурень (*Why I keep running around with a bean head like you is beyond me*);

2. *u si* – людина, яка постійно приймає таблетки, навіть коли в цьому немає потреби, і знаходиться від них в залежності (*You beanheads are just as much junkies as the jerks who shoot*).

Для найбільш повної передачі значення фразеологічної одиниці в переважній більшості випадків використовується комбінований переклад, вказуються основні стилістичні характеристики одиниці, в окремих прикладах наводиться внутрішня форма та / або етимологічна довідка, а також антонімічні пари і синонімічні ряди.

Висновки до другого розділу

З точки зору граматичної структури в межах теорії лексикофразеологічного шару мови фразеологічні флорони схильні до тієї ж класифікації, що і лексичні одиниці. Відповідно до класифікації О. В. Куніна, що базується на частиномовній приналежності ключового слова, виокремлено такі групи флористичних фразеологічних одиниць: 1) субстантивні, 2) дієслівні, 3) ад'єктивні, 4) адвербіальні, 5) вигуківі, 6) прислів'я.

Слід зазначити, що, хоча дієслівні фразеологічні одиниці поступаються за чисельністю субстантивним, з точки зору граматичної структури вони представлені великою різноманітністю.

Переважна частина фразеологізмів належить до різних функціональних стилів і володіє експресивним забарвленням. Навіть стилістично нейтральні фразеологізми відрізняються своєрідністю і можуть набувати експресивне значення в контексті. Завдяки конотації фразеологізми належать до групи виразних засобів мови, так як вони збагачують мову, роблячи її експресивно й емоційно забарвленою. Фразеологічний шар англійської мови, так само як і загальнолексичний шар, має свої стилістичні особливості. Основою стилістичної класифікації флористичних фразеологічних одиниць постала класифікація І. Р. Гальперіна. Вона реалізується у відповідних групах фразеологізмів:

1) група міжстильових фразеологізмів (нейтральний шар), яка є найбільш розповсюдженою; ці фразеологізми вживаються і у публіцистичному стилі, і у розмовному;

2) літературний шар, віднесення до якого зумовлено етимологічними характеристиками фразеологічних одиниць (фразеологізми біблійного походження в переважній більшості відносяться до книжкового стилю);

3) розмовний шар також містить велику кількість одиниць.

Різні дискурси, що репрезентують різні рівні мови, характеризуються використанням різних видів фразеологічних одиниць. Так наприклад розмовно-побутовий рівень мови містить фразеологічні звороти певної стилістичної спрямованості. До розмовних фразеологізмів належить більшість фразеологічних зрощень і єдностей, які були утворені в живій народній мові. Ці фразеологічні звороти мають яскраво виражену експресивність, чому сприяє їхня метафоричність. Також дуже яскраве емоційно-експресивне забарвлення жартівливості містять фразеологічні звороти каламбурного і парадоксального характеру.

Просторічні фразеологічні словосполучення мають більш знижений стилістичний характер, ніж розмовні. Ця група фразеологізмів характеризується яскраво вираженою емоційністю; частіше вони мають негативне забарвлення, наприклад несхвальності, зверхності, лайливості тощо.

Книжні фразеологічні звороти використовуються в художній літературі, в публіцистиці, науковому та офіційно-діловому типах дискурсу. Офіційно-ділові та термінологічні фразеологізми зазвичай нейтральні з точки зору емоційної забарвленості. Але в художній літературі і публіцистиці вживається багато книжних фразеологічних зворотів, що мають різне емоційне забарвлення. Значна частина таких фразеологізмів характеризується забарвленням урочистості та риторичності. Також у межах цієї групи фразеологізмів виділяються іронічні та жартівливі.

Міжстильовий фразеологічний зворот може вживатися в усіх типах дискурсу. Міжстильові звороти складають меншу частину фразеології, тому що більшість фразеологізмів утворюються і функціонують або в розмовному, або книжковому варіанті. Виконуючи суто номінативну функцію, вони не виражають ставлення мовця до позначення предметів і їх ознаками. Ці фразеологізми можна назвати нейтральними як зі стилістичної, так і з емоційної точки зору.

Фразеологізми в більшості випадків утворюються за допомогою метафор, які беруть свої позначення з областей суспільного життя, тому розвиток сфер людської діяльності відбивається також і в тематичних групах фразеологізмів і їхніх функціях. Тому доцільним постає розгляд функцій фразеологізмів у різних дискурсах.

1. Експресивна функція.
2. Образно-експресивна функція.
3. Енциклопедична (культурно-інформативна) функція.
4. Соціально-інформативна функція.
5. Світоглядна функція (функція світосприйняття).

Отже, виявлено, що фразеологізми в різних типах дискурсу виконують низку важливих функцій: номінативну, експресивну, енциклопедичну, соціально-інформативну та світоглядну. Будучи засобами емоційно-виразними, досліджувані структури присутні у всіх типах дискурсу, але найбільш повно вони представлені в розмовному, літературному і публіцистичному типах. Тут, відповідно, знаходять втілення експресивна, енциклопедична та соціально-інформативна функції фразеологічних одиниць. Науковий і офіційний типи дискурсів характеризуються найменшою кількістю вживання фразеологізмів, які виконують в основному номінативну функцію. Світоглядна функція є універсальною і виявляється на всіх рівнях функціонування фразеологізмів.

Актуальним постає адекватне відбиття фразеологізмів з компонентом-фітонімом у словниках.

Проаналізувавши різні сфери людської діяльності, ми дійшли висновку, що найбільш часто певні фразеологічні одиниці застосовується на позначення певних реалій дійсності, які можна класифікувати таким чином.

1. Розумові здібності: а) розумний / дурний, нерозумний; б) той, хто добре знається на своїй справі; в) бовдур, дурень; г) психіатрична лікарня.

2. Наркотичні речовини та алкоголь: а) марихуана, трава; б) інші наркотики; в) наркоман; г) п'яниця; в нетверезому стані.

3. Емоційний стан: а) напружений, збуджений; б) втратити контроль над собою, вийти з себе; вивести з себе; в) повний ентузіазму, енергії.

4. Ексцентричність і незвичність: а) дивак; б) пришелепкуватий, божевільний.

5. Інтимний зв'язок.

6. Гроші, платити гроші.

7. Оцінювальні вирази.

Проаналізувавши певний склад фразеологічних словників, ми підтвердили важливість застосування різних позначок, що характеризують фразеологічні одиниці, в тому числі з позицій їхнього стилістичного вжитку. Отже, виділяють книжні фразеологізми, прислів'я, застарілі, жартівливі, фразеологічні одиниці, що застосовуються в тій чи тій галузі.

ВИСНОВКИ

У ХХ-му столітті в межах лінгвістики виникла самостійна наука – фразеологія. Самостійна значимість фразеології виявляється в кумулятивній функції мови. Самостійність фразеології підтверджує і та обставина, що вона "відповідає" за збереження і розвиток креативного фонду мови, що особливо актуально в наш час, коли на порядок денний ставиться питання про екологію культури.

Фразеологія – розділ теоретичної лінгвістики, що вивчає сталі словосполучення – фразеологічні одиниці. Сукупність фразеологічних одиниць будь-якої мови також називається його фразеологією. Фразеологічний склад мови зазвичай вивчається в її сучасному стані та історичному розвитку. Найважливішими проблемами фразеології постають відмежування фразеологізмів від поєднань слів, утворених (а не відтворюваних) в мові, і визначення на цьому підґрунті ознак фразеологізму.

У прикладній лінгвістиці, особливо в англосаксонських країнах, замість фразеології вивчається ширша дисципліна «формульної мови» (Formulaic speech), що має відношення не лише до сталих словосполучень, але і до швидкості мови в цілому (*Automatic speech*).

На відміну від лексикології, що вивчає окремі слова і словниковий склад мови – її лексику, фразеологія вивчає не однослівні, аналітичні одиниці мови: сталі зв'язані словосполучення – колокації, фразеологізми (ідіоми), приказки та прислів'я, мовні кліше та фразеосхеми тощо.

Обсяг фразеології виявляється найбільш широким при визначенні фразеологізму на основі ознаки відтворюваності в готовому вигляді, незалежно від семантичної спаяності сполучення або його розчленованості на значення слів-компонентів, безвідносно до номінативної або комунікативної цінності одиниці.

Мовній картині світу, що покриває багато в чому всі сфери людського пізнання, належить особливе місце серед картин світу. Вона постає сукупністю досвіду представників певної лінгвокультурної спільноти, є основоположною, оскільки людина набуває і закріплює знання про навколишню дійсність за допомогою мови. Мовна картина світу встановлює норми поведінки людини і визначає її ставлення до світу. Мова може служити засобом накопичення та зберігання інформації, знань людини про світ. Культура, як і мова, є формою свідомості, відображає світогляд людини.

Зазвичай значну роль у створенні мовної картини світу відіграють лексеми з предметно-речовим значенням. До таких належать численні найменування світу флори – фітоніми і флороніми.

Ці поняття мають бути диференційованими. Найменування дерев, кущів, трав, квітів, овочевих, ягідних та інших культур, їх родові, видові, сортові назви, поняття, що позначають форму рослинності (трава, чагарник, дерево, квітка і т.д.), складову частину рослини (кора, гілка, корінь, листова пластина і т.д.) є флоронімами або одиницями мови (лексичними або фразеологічними) з компонентом-фітонімом. Флороніми функціонують в лексико-семантичній системі мови, де вони виконують не тільки номінативну, а й прагматичну, оцінну, експресивну і інші функції, вживаються носіями мови поряд з будь-якими іншими словами. Отже, фітонім постає видовим поняттям, що складає структуру родового поняття – флороніма.

Однією з властивостей людини є її здатність до символізації. Символ постає знаком дійсності, що несе крім предметно-образного значення інше, культурно більш цінний зміст, тому квітка є невід'ємним символом художніх творів, часто постає компонентом-фітонімом, що входять до складу фразеологічних одиниць.

Якщо символи постають реалізацією картини світу народу, то мовна картина існує у вигляді значень мовних знаків, які утворюють сукупний семантичний простір мови. Складовою частиною семантичного простору мови

є семантичне поле окремого символу. Узагальнивши дослідження з цього питання, можна сформулювати загальне його визначення. Художній символ – це самостійний художній образ, що схарактеризований алегоричністю, нескінченною багатозначністю, в якому означуване і те, що означає, знаходяться одночасно у відношеннях подібності й суміжності.

Фразеологічний шар з власними особливостями, утім, утворює з лексикою лексико-фразеологічну систему мови. Лінгвокультурологічний аспект є неодмінною складовою фразеологічних досліджень. Потрібно зазначити, що в сьогодні в лінгвістиці велика увага приділяється дослідженням фразеологічних одиниць, об'єднаних загальним компонентом. Відомі дослідження, що описують фразеологічні одиниці з компонентами-антропонімами, космонімами, зоонімами и фітонімами, найменуваннями кольору тощо.

Флористичні фразеологічні одиниці відбивають багатовікові спостереження людини за світом флори, передають ставлення людей до навколишньої природи і стають культурним фондом англійської мови. Це семантичне поле містить близько чотирьохсот фразеологічних одиниць сучасної англійської мови, які були вилучені методом суцільної вибірки з різних фразеологічних і тлумачних словників англійської мови. Найчисельнішими в англійській мові постають групи фразеологізмів з компонентом *rose, apple, nuts, tree* тощо.

Отже, фітоніми активно використовуються у фразеології декількох доволі різних мовних систем і стають об'єктом глибокого і всебічного вивчення національно-культурної специфіки певної, у нашому випадку англійської, мови.

З точки зору граматичної структури в межах теорії лексикофразеологічного шару мови фразеологічні флороніми схильні до тієї ж класифікації, що і лексичні одиниці. Відповідно до класифікації О. В. Куніна, що базується на частиномовній приналежності ключового слова, виокремлено

такі групи флористичних фразеологічних одиниць: 1) субстантивні, 2) дієслівні, 3) ад'єктивні, 4) адвербіальні, 5) вигуківі, 6) прислів'я.

Слід зазначити, що, хоча дієслівні фразеологічні одиниці поступаються за чисельністю субстантивним, з точки зору граматичної структури вони представлені великою різноманітністю.

Переважна частина фразеологізмів належить до різних функціональних стилів і володіє експресивним забарвленням. Навіть стилістично нейтральні фразеологізми відрізняються своєрідністю і можуть набувати експресивне значення в контексті. Завдяки конотації фразеологізми належать до групи виразних засобів мови, так як вони збагачують мову, роблячи її експресивно й емоційно забарвленою. Фразеологічний шар англійської мови, так само як і загальнолексичний шар, має свої стилістичні особливості. Основою стилістичної класифікації флористичних фразеологічних одиниць постала класифікація І. Р. Гальперіна. Вона реалізується у відповідних групах фразеологізмів:

1) група міжстильових фразеологізмів (нейтральний шар), яка є найбільш розповсюдженою; ці фразеологізми вживаються і у публіцистичному стилі, і у розмовному;

2) літературний шар, віднесення до якого зумовлено етимологічними характеристиками фразеологічних одиниць (фразеологізми біблійного походження в переважній більшості відносяться до книжкового стилю;

3) розмовний шар також містить велику кількість одиниць.

Різні дискурси, що репрезентують різні рівні мови, характеризуються використанням різних видів фразеологічних одиниць. Так наприклад розмовно-побутовий рівень мови містить фразеологічні звороти певної стилістичної спрямованості. До розмовних фразеологізмів належить більшість фразеологічних зрощень і єдностей, які були утворені в живій народній мові. Ці фразеологічні звороти мають яскраво виражену експресивність, чому сприяє їхня метафоричність. Також дуже яскраве емоційно-експресивне забарвлення

жартівливості містять фразеологічні звороти каламбурного і парадоксального характеру.

Просторічні фразеологічні словосполучення мають більш знижений стилістичний характер, ніж розмовні. Ця група фразеологізмів характеризується яскраво вираженою емоційністю; частіше вони мають негативне забарвлення, наприклад несхвальності, зверхності, лайливості тощо.

Книжні фразеологічні звороти використовуються в художній літературі, в публіцистиці, науковому та офіційно-діловому типах дискурсу. Офіційно-ділові та термінологічні фразеологізми зазвичай нейтральні з точки зору емоційної забарвленості. Але в художній літературі і публіцистиці вживається багато книжних фразеологічних зворотів, що мають різне емоційне забарвлення. Значна частина таких фразеологізмів характеризується забарвленням урочистості та риторичності. Також у межах цієї групи фразеологізмів виділяються іронічні та жартівливі.

Міжстильовий фразеологічний зворот може вживатися в усіх типах дискурсу. Міжстильові звороти складають меншу частину фразеології, тому що більшість фразеологізмів утворюються і функціонують або в розмовному, або книжковому варіанті. Виконуючи суто номінативну функцію, вони не виражають ставлення мовця до позначення предметів і їх ознаками. Ці фразеологізми можна назвати нейтральними як зі стилістичної, так і з емоційної точки зору.

Фразеологізми в більшості випадків утворюються за допомогою метафор, які беруть свої позначення з областей суспільного життя, тому розвиток сфер людської діяльності відбивається також і в тематичних групах фразеологізмів і їхніх функціях. Тому доцільним постає розгляд функцій фразеологізмів у різних дискурсах.

1. Експресивна функція.
2. Образно-експресивна функція.
3. Енциклопедична (культурно-інформативна) функція.

4. Соціально-інформативна функція.

5. Світоглядна функція (функція світосприйняття).

Отже, виявлено, що фразеологізми в різних типах дискурсу виконують низку важливих функцій: номінативну, експресивну, енциклопедичну, соціально-інформативну та світоглядну. Будучи засобами емоційно-виразними, досліджувані структури присутні у всіх типах дискурсу, але найбільш повно вони представлені в розмовному, літературному і публіцистичному типах. Тут, відповідно, знаходять втілення експресивна, енциклопедична та соціально-інформативна функції фразеологічних одиниць. Науковий і офіційний типи дискурсів характеризуються найменшою кількістю вживання фразеологізмів, які виконують в основному номінативну функцію. Світоглядна функція є універсальною і виявляється на всіх рівнях функціонування фразеологізмів.

Актуальним постає адекватне відбиття фразеологізмів з компонентом-фітонімом у словниках.

Проаналізувавши різні сфери людської діяльності, ми дійшли висновку, що найбільш часто певні фразеологічні одиниці застосовується на позначення певних реалій дійсності, які можна класифікувати таким чином.

1. Розумові здібності: а) розумний / дурний, нерозумний; б) той, хто добре знається на своїй справі; в) бовдур, дурень; г) психіатрична лікарня.

2. Наркотичні речовини та алкоголь: а) марихуана, трава; б) інші наркотики; в) наркоман; г) п'яниця; в нетверезому стані. 3. Емоційний стан: а) напружений, збуджений; б) втратити контроль над собою, вийти з себе; вивести з себе; в) повний ентузіазму, енергії. 4. Ексцентричність і незвичність: а) дивак; б) пришелепкуватий, божевільний. 5. Інтимний зв'язок. 6. Гроші, платити гроші. 7. Оцінювальні вирази.

Проаналізувавши певний склад фразеологічних словників, ми підтвердили важливість застосування різних позначок, що характеризують фразеологічні одиниці, в тому числі з позицій їхнього стилістичного вжитку.

Отже, виділяють книжні фразеологізми, прислів'я, застарілі, жартівливі, фразеологічні одиниці, що застосовуються в тій чи тій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии.//Н.Н Амосова Ленинград, 1963. – 208с.
2. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка.// И.В Арнольд Л.: Просвещение, 1990. – 300с.
3. Ахманова О.С. Словосочетание в современном английском языке // Известия АН СССР.//О.С Ахманова М., 1950. –Т.9. – Вып. 6.– 476–491с.
4. Ахманова О. С. О стилистической дифференциации слов // Сб. статей по языкознанию. Проф. МГУ акад. В. В. Виноградову в день его 60-летия.//О.С Ахманова М., 1958. –24–39с.
5. Ахманова О.С. Очерки по общей и русской лексикологии.//О.С Ахманова М.: Изд-во Моск. ун-та, 1957. –295с.
6. Балли Ш. Французская стилистика.// Ш. Балли М.: Изд-во иностр. лит., 1961. –394с .
7. Барейките З. Устойчивость словосочетаний в научной речи. К вопросу об оптимизации научного текста. Дис. канд. филол. Наук//З.Берейките. М., 1982. –173с.
8. Вейхман Г.А. Новое в грамматике современного английского языка.//Г.А Вейхман М., 2002. – 544с.
9. Виноградов В.В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины // Лексикология и лексикография. Избр. Тр // В.В Виноградов М.: Наука, 1977.– 118– 139с.
10. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования.// И.Р Гальперин М., 1981. – 544с.
11. Горбовский Н.К. Теория перевода.// Н.К Горбовский М., 2004. 544с.
12. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию.// В. Гумбольдт М., 1984. – 400с.
13. Звегинцев В.А. История языкознания XIX-XX вв. в очерках и извлечениях. Ч.1, // В.А Звегинцев М., 1964 – 466с.

14. Караулова Т.К. Устойчивые словесные комплексы в научном тексте (на материале английского языка): автореф. дис. канд. филол. наук// Т.К. Караулова. М., 1970. – 19с.

15. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка// А.В. Кунин. М.: Высшая школа, Дубна 1996. – 384с.

16. Луконина Е.К. Идиоматическая фразеология в языке и речи. Автореф. дис. канд. филол. наук.//Е.К. Луконина М., 1986. – 25с.

17. Микоян А.С., Малый синтаксис как средство разграничения стилей. // А.С. Микоян, С.Г. Тер-Минасова М. Изд-во Моск. ун-та, 1981. – 214с.

18. Миньяр-Белоручева А.П. Распространенные англорусские фразеологические обороты общенаучной тематики (материалы к практическим занятиям) / Под ред. С.Г. Тер-Минасовой//А.П. Миньяр-Белоручева. М.: Изд-во Моск. ун-та, 1991. –79с.

19. Потебня А.А. Мысль и язык. 4-е изд.//А.А. Потебня Одесса: Гос. изд-во Украины, 1922. – 185с.

20. Рибіна Н. Д. Деформация фразеологических единиц как стилеразличительное средство // Вопросы филологии и методики преподавания иностранных языков.//Н.Д. Рибіна М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. –120-128с.

21. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии: Пер: с англ. / Общ. ред. и вступ. ст. А.Е. Кибрика.//Э. Сепир М. Издательская группа Прогресс, Универс, 1993 – 656с.

22. Серебренников Б.А. Роль человеческого фактора в языке: Язык и мышление / Отв. ред. В.М. Солнцев.//Б.А. Серебренников М. –М. Изд-во АН СССР, 1988. – 244с.

23. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка.//А.И. Смирницкий -М.: Изд-во Литературы на иностранных языках, 1956. – 260с.

24. Теплякова Т.П. Фразеология устойчивых словосочетаний современного английского языка (на материале глагольных фразеологизмов

структурного типа v+n и п). автореф. дис. канд. филол. наук.//Т.П Теплякова М., 1973. –21с.

25. Тер-Минасова С.Г. Синтагматика речи: онтология и эвристика.//С.Г Тер-Минасова М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 200с.

26. Тер-Минасова С.Г. Словосочетание в научно-лингвистическом и дидактическом аспектах// С.Г Тер-Минасова. М. Высшая школа, 1981. – 143с.

27. Тер-Минасова С.Г. Словосочетание как предельная единица речи // Основные направления в развитии научной работы -на кафедре английского языка филологического факультета МГУ.//С.Г Тер-Минасова М. Изд-во Моск. ун-та, 1981 –30-14с.

28. Худенцова О.В. К вопросу о фразеологизмах - маркерах языкового менталитета (на материале фразеологических единиц лексико-тематической группы «растение») // Актуальные проблемы германистики и романистики. Сборник научных статей. Вып. 9. Ч. 1. Слово в языке и речи// О.В Худенцова. - Смоленск: СГПУ, 2005. – 137-146с.

29. Худенцова О.В. Лексема «Rose» в английских фразеологизмах // Актуальные проблемы английской лингвистики и лингводидактики. Сборник научных трудов. Выпуск 4// О.В Худенцова. - М.: «Прометей» МПГУ, 2005. – 267-272с.

30. Худенцова О.В. Гиперо-гипонимические отношения во фразеотематической группе «растение» // Сборник материалов по итогам научно-исследовательской деятельности молодых ученых в области гуманитарных, естественных и технических наук в 2005 году. -// О.В Худенцова М.: Прометей, 2006. – 18-22с.

31. Чернышева И.И. Textoобразующие потенции фразеологических единиц. //И.И Чернышева М., 1974 –240-245с.

32. Чиненова Л.А. " Идиоматическая фразеология современного английского языка в языковедческом и методологическом освещении // Теория

и практика изучения современного английского языка// Л.А Чиненова. М.Изд-во Моск. ун-та, 1985. – 24-31с.

33. Чиненова Л.А., Колесникова М.В. Идиоматическая фразеология и функциональные стили языка // Вопросы филологии и методики преподавания иностранных языков.// Л.А Чиненова М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984. – 112-120с.

34. Шумбасова, С. С. Этимология и семантика фитонима *rose* / С. С. Шумбасова // Преподаватель XXI век : Общероссийский журнал о мире образования / под ред. В. Л. Матросова [и др.]. - М. : Прометей, 2010. - № 4//С.С Шумбасова. – 327-333с.

35. Шумбасова, С. С. Грамматическое структурирование фразеологизмов современного английского языка с компонентом-фитонимом / С. С. Шумбасова II Вестник Московского государственного областного университета. Серия «Лингвистика» / под ред. В. В. Пасечника [и др.]. - М.: Изд-во МГОУ, 2011. - № 1. – 85-92с.

36. Шумбасова, С. С. Английские флоронимы: способы номинации и классификации / С. С. Шумбасова // Вестник Московского государственного гуманитарного университета им. М. А. Шолохова. –Серия: «Филологические науки» / под ред. Н. Д. Котовчихнна [и др.]. - М. Изд-во МГГУ им. М. А. Шолохова, 2011. - № 3. – 104-114с.

37. Шумбасова, С. С. Стилистические особенности фразеологизмов-фитонимов в современном английском языке / С. С. Шумбасова // Современные теории и методы обучения иностранным языкам в вузе : Материалы юбилейной, посвященной 20-летию образования факультета, межвузовской научно-практической конференции (20 мая 2010 года) / под ред. А. Г. Сонины [и др.]. - М., 2011. – 615-621с.

38. Яковлева Е.Б. Сложные лексические единицы в английском языке и речи//Е.Б Яковлева М.: Изд-во Моск. ун-та, 1986 – 114с.

39. Akhmanova O. S. Linguostylistics: Theory and Method.// O.S Akhmanova-The Hague: Mouton, 1976. P. 126.

40. Akhmanova O. S. Optimization of Natural Communication Systems.//O.S Akhmanova The Hague, 1977. The Hague : Mouton, 1977. – P. 116.

41. Coffey B. ESP English for Specific Purposes // Language Teaching.// B. Coffey January. Cambridge University Press, 1984. -Vol. 17,- N1.-P. 2-16.

42. Dressier W. Einfuhrung in die Textlinguistik.// W. Dressier Tubingen, 1973.

43. Roosner R. (Review) Working with words: A Guide to Teaching and Learning Vocabulary by R. Gairus and S. Redman // R. Roosner ELT Journal, 1987.- Vol.41. - 1 4. - P. 301-303.

44. Savory Th. The Language of Science.//Th. Savory London: Deutsch, 1967.- P. 173.

45. Schlauch M. The English Language in Modern Times (since 1400)//M. Schlauch Warszawa, Pa'nstwowe Wydawnictwo Naukowe, 1959. P. 316.

46. Strevens P. Teaching English as an International Language: From Practice to Principle.// P. Strevens London: Pergamon Press, 1980. –P. 163.

47. Trimble L. English for Science and Technology// L.Trimble. -Cambridge: Cambridge University Press, 1985.P. 180.

СЛОВНИКИ ТА ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

48. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. //О.С Ахманова- М.: Советская энциклопедия, 1966. – 606с.

49.. Комбинаторный словарь английского языка [уклад. Бенсон М. та ін.] М.: Русский язык, 1990. – 286с.

50. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь.// А.В Кунин - М.: 66. Русский язык, 1984.– 942с.

51. Русско-английский словарь / Под общ. рук. А.С. Смирницкого. 14-е изд., стереотип., под ред. О.С. Ахмановой.// А.С Смирницкого// М.: Русский язык, 1987. – 768с.

52. Dictionary of Eponyms. M. H. Manser. Ware, Hertfordshire: Wordsworth Reference. 1996, P. 213.

53. Hornby A.S. The Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English.//A.S Hornby London, 1974.

54. Longman Grammar of Spoken and Written English. -London: Longman, 1999. P. 1204.

55. Longman Dictionary of English Idioms. Harlow and London 1979.

56. Longman Dictionary of English Language and Culture. Harlow 2003.- P. 1568.

57. Oxford Concise Dictionary of English Etymology / Ed. by Hoad Oxford: Oxford University Press, 1996. – P. 552.